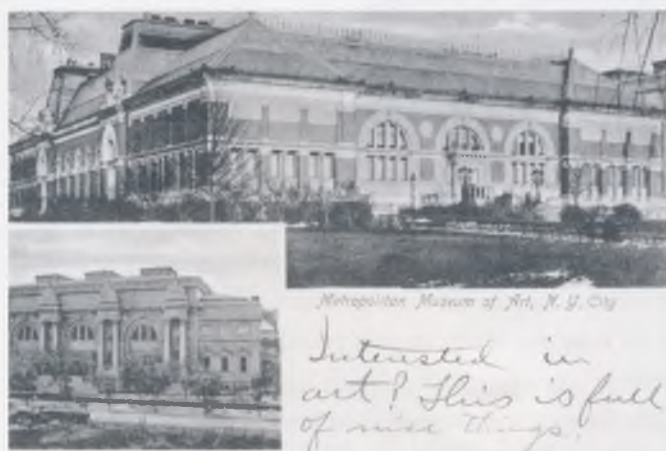

NOVI POSTAV ANTIČKE GRČKE ZBIRKE U METROPOLITAN MUSEUM OF ART U NEW YORKU

Sanja Cvetnić

Strossmayerova galerija starih majstora, HAZU
Zagreb

Newyorški Metropolitan Museum of Art poslovično je poznat kao jedan od onih muzeja na kojima bi valjalo napisati »Ostavite svaku nadu, vi koji mislite da ćete me obići u jedan dan«. Ta paklena muka svih turista kao da ne brine suviše upravu muzeja koja neprestano nabavlja nova djela, preuzima donacije, dograđuje, proširuje i uređuje postav, skulpturama izlazi na otvorene terase. I ne samo to - posjetiteljima je za ljetne mjesece, osim stalnoga postava, ponuđeno još devetnaest (sic!) pratećih izložaba različite veličine i sadržaja,¹ koje na neki način proširuju razumijevanje i komentiraju stalno izložene zbirke. Početkom je stoljeća neki posjetitelj iz muzeja uputio razglednicu s pročeljem muzeja (sada korištenu u reklamne svrhe) i komentarom: »Zainteresiran za umjetnost? Ovo je puno lijepih stvari.«² Danas, s kraja stoljeća, dodali bismo pesimistično: »previše lijepih stvari« ili pak optimistično: »dovoljno lijepih stvari za mjesečni razgled«. No, ono čime se uprava posebno diči je potpuno obnovljeno krilo s osam dvorana antičke umjetnosti u prizemlju muzeja. Prostor posvećen grčkoj i rimskoj umjetnosti uključuje veliku, lučno nadsvodenu galeriju (po donatorima sada nazvanu Mary and Michael Jaharis Gallery, a prije poznatu kao Ciparski prolaz), uređenu onako kako su je projektirali McKim, Mead i White još 1917. godine - potpuno osvjetljenu odozgo, sa šest flankirajućih galerija i dvije odvojene, na kraju ophoda. U

Metropolitan Museum of Art na razglednici iz 1905. godine.

THE NEW GREEK GALLERIES THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART A FAMILY GUIDE

Mramorna skulptura lava, oko 400.-390. pr. K., iz zbirke antičkih spomenika poslužila je kao vodeći motiv za "Obiteljski vodič" (A Family Guide) po novome postavu.

središnjoj se galeriji nalaze rahlo raspoređena remek-djela grčke umjetnosti, vremenski omeđena od šestoga do četvrtoga stoljeća pr. K. Šetnjom kroz suzdržano scenografski raspored središnje galerije naći ćemo zaista impozantne mramorne skulpture poput Ranjena ratnika, rimske kopije po grčkoj brončanoj skulpturi iz

Središnji prostor (Mary and Michael Jaharis Gallery) koji povezuje šest bočnih i vodi do dva zaključna izložbena prostora novoga postava grčke zbirke Metropolitana.

otprilike 450. pr. K. ili jednu od Hora, Eirenu, također rimsku mramornu kopiju grčke bronce iz 375.-359. pr. K. Ne bez taštine, uprava Metropolitana ističe kako su »Nove grčke galerije«, kako se službeno cijelo krilo naziva »najveća i najsveobuhvatnija stalna izložba svoje vrste na zapadnoj hemisferi«. ³ Novo je krilo otvoreno potkraj travnja 1999., ali obzirom na veličinu investicije o njemu neprestano progovaraju mediji i predavanja u muzeju. U okviru razvijenoga edukacijskog programa, a prije ulaska u novi prostor, posjetitelju je ponuđeno orijentacijsko predavanje s dija pozitivima, razrađen je obiteljski vodič u kojemu se kroz motiv životinja prate pojedina djela antičke kulture, a zaseban vodič (»Greek Art. From Prehistoric to Classical«) nudi kronološki put kroz zbirku uz pratnju zemljovida antičke Grčke i tablice vremensko-stilskih razdoblja na tome području od kraja neolitika (oko 4500 pr. K.) do klasičnoga razdoblja grčke umjetnosti.

Krećući kronološkim redom prvo ćemo zaći u odjeljak posvećen »Kikladskim otocima«, naseljenima od šestoga tisućljeća pr. K. i zagonetnoj kulturi na jugozapadu Egejskoga mora, u čijem stvaralaštvu prevladava ljudski oblik, najčešći je materijal mramor, a o njegovim nekadašnjim kolorističkim dodacima obavijestit će nas opširna legenda koja prati svaki izložak. Slijedi poglavlje posvećeno prethistorijskoj krećanskoj kulturi, znanoj kao minojska, u kojoj je postavom - sukladno legendi - istaknuta terakotna vaza u obliku bikovske glave (oko 1450.-1400. pr. K.). Predmeti i materijali znatnije variraju od prethodnoga razdoblja, pa u njenoj ostavštini nalazimo vaze, skulpture, pečate od gline, zlata, kamena i bronce. Prethistorijska kultura peloponeške Grčke sabrana je u odjeljku »Mikenska Grčka« u koju su iskrcana skrivena blaga iz unutrašnjosti grobova bogate elite mikenskih moćnika (»Mikena bogata zlatom«, kako ju je nazivao Homer) od 16. do 12. stoljeća pr. K. Iz udžbenika poznati svjedoci drevne civilizacije poput terakotne trbušaste žare s hobotnicom razvijenom po stijenama dočekat će nas u tome odjeljku i, tek što se oporavimo od magičnoga susreta, u slijedećem dijelu »Geometrijska Grčka« slijedi novi – terakotni pogrebni krater monumentalnih dimenzija s najpoznatijim slikama geometrijskoga razdoblja u

kojemu razrađeni ornament dijeli dvije povorke stiliziranih ljudskih i životinjskih figura (Atika, oko 750. do 700. pr. K.). U tome odjeljku legenda upozorava kako su korijeni klasične Grčke (kojoj ćemo se tek diviti) zasađeni u ovome, izrazom jednostavnom, ali profinjenom razdoblju. U njemu su oblikovane temeljne institucije grčke civilizacije, od razvoja i širenja alfabeta do gradova-država (polisa), glavnih svetišta i panhelenskih svečanosti.

Nakon uvodnih koraka slijede četiri monumentalna čina ophoda, podijeljena u odjeljke »Grčka umjetnost sedmoga i šestoga stoljeća pr. K., kojemu je posvećena jedna dvorana, »Grčka umjetnost šestoga stoljeća prije Krista« s dvije pripadajuće dvorane, kao i svaki od dva preostala temata: »Grčka umjetnost petoga stoljeća pr. K.« i »Grčka umjetnost kasnoga petog i četvrtoga stoljeća pr. K.«. Kroz postav prolazimo kao kroz najsvećenije dijelove grčke povijesti, koje bi na neki način mogla simbolizirati i terakotna panatenska pobjednička amfora s crnim figurama često reproducirane skupine trkača (oko 530. pr. K., pripisana slikaru Euphiletu). Ne samo što se od arhajskoga razdoblja do helenizma neprestano susrećemo sa sugestivnim i prepoznatljivim temeljima vlastite civilizacije u različitim i profiliranim grčkim regijama, nego se i područje nalaza širi od obala i otoka Egejskoga mora cijelom kolijevkom - Mediteranom - od Levanta do zapadnih, tirenskih obala. Svi izložci obavijeni su bjelicaštom svjetlošću koju novopreuređeni prostor posvetnom

Ranjeni ratnik, rimska kopija grčke brončane skulpture iz oko 450. pr. K. jedna je od atrakcija zbirke.

gestom sa svoda spušta na njih. Ništa im ne konkurira - postolja skulptura i vaza riješena su akromatskim sivim tonom i vrlo jednostavnih kubičnih oblika, legende su opširne, ali nenametljive. Moguće je razgledati umjetnine bez napasti da svaki pogled odvuku velika, raznobojna i nametljiva slova, kako katkada običavaju postavljajući. S obzirom na opseg zbirke i na pozornost koju ona zahtijeva pri svakome koraku, nije čudno što je na kraju ove odiseje razgleda ponuđena sasvim drukčija ponuda – ona koju nudi muzejski restoran (od jednostavne, slabe kave i newyorškoga tipičnog peciva bagela do potpunoga ručka). I najveći grčki luralica znao je, naime, povremeno predahnuti.

Novi postav antičke zbirke Metropolitana pronosi dio trajne klasicističke opsjednutosti američke spram antičke kulture, ali i pruža mogućnost oduška u romantičnome poštovanju i udivljenju civilizacijom koja nam u mnogim stvarima još može uzeti mjeru. Kako bi se istaknuo taj dio grčkoga naslijeđa, u programu nazvanome »Tumačenje izložaba«, u muzeju će 2000. godina započeti ciklus predavanja klasičnih filologa o odabranim literarnim djelima. Za siječanj i veljaču 2000. najavljena su predavanja »Večernja Odiseja s Homerom« (Robert Fagles), »Ogledala kod Euripida« (Rachel Hadas) te »Sapfo, Pindar i drugi lirski pjesnici« (Gregory Nagy). Premda (ili upravo jer) posjeduje opsežnu zbirku antičke grčke umjetnosti, uprava Metropolitana, na čelu s ravnateljem Philippeom de Montebellom, nije se zaustavila na novom postavu. Njegov je značaj suzdržan i u muzeološkom smislu služi kao početak, podloga na koji se različitim aktivnostima neprestano pokazuje prstom, u koju se dovodi posjetitelja i iz nje se neiscrpno izvlače nova značenja, znanja i atrakcije.

Bilješke:

1. Najveće su retrospektiva Gustave Moreaua, izložba Od Cézannea do Van Gogha iz zbirke doktora Paul-Ferdinanda Gacheta, obje ostvarene u suranji s francuskim muzejima, potom Pronalazak nove umjetnosti: rana fotografija i Naša nova odjeća: nabavke od 1990-ih koju je organizirao metropolitanski Costume Institute. Još su ponudene – instalacija Magdalene Abakanowicz na krovu (dok god vrijeme bude dozvoljavalo), dvije izložbe posvećene staroj grafici, potom kineskoj kaligrafiji, umjetnosti Bornea, islamskim ornamentima...
2. »Interested in art? This is full of nice things.«, poslano 1905. u Williamstown, NY.
3. »The new galleries constitute the largest and most comprehensive permanent installation of its kind in the Western Hemisphere.« *Calendar – Metropolitan Museum of Art*, vol 32, br. 1, July-August 1999, (ur. Diana Pitt), str. 5.

Summary:

The new exhibition of the Ancient Greek Collection at the Metropolitan Museum of Art in New York

The new exhibition of works of art from ancient Greece in the collection of the New York Metropolitan Museum of Art was opened in April of 1999. The period covered by the exhibition is broad, ranging from the late Neolithic period, about 4500 BC, to the 4th century BC. The exhibition rooms were remodelled according to the design by McKim, Mead and White dating from 1917, and a special departure are the skylights on the arched ceiling through which whitish light enters the ancient art wing vertically. The museum presentation of the objects is restrained and there is nothing that challenges them – the bases of the sculptures and the vases are executed in an achromatic grey tone and very simple cube shapes, while the inscriptions are unobtrusive, and yet exhaustive. Through continuous efforts, lectures, publications and educational activities, the museum's administration is reviving the interest for what it calls "the greatest and most comprehensive permanent exhibition of its kind in the Western Hemisphere". In order to mark the year 2000, the museum has announced a series of lectures – linked with the permanent exhibition – in which classical philologists will point out the literary heritage of Greek culture, the cradle of our civilisation.

CONCERTS THE METROPOLITAN MUSEUM OF ART & LECTURES 1999 / 2000 SEASON

Program pratećih događaja najavljuje u 2000. godini niz predavanja vezanih uz Antičku zbirku grčke umjetnosti, oživljujući time pozornost na nju.